

PÁZMÁNY *1635*
— *a l a p i t v a*

Pázmány Law Working Papers

2016/19.

Szilágyi Pál

**Csoportos keresetek az Egyesült
Királyság antitröszt jogában**

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Pázmány Péter Catholic University Budapest

<http://www.plwp.eu>

Csoportos keresetek az Egyesült Királyság antitröszt jogában¹

Bevezető

A versenyjogi szabályok kikényszerítése alapvetően eltérően alakult az Amerikai Egyesült Államokban és Európában. Az Egyesült Államokban a versenyjogi-antitröszt szabályokat alapvetően magánúton kényszerítik ki. Ennek során egy büntetési szorzóval, akár háromszoros kártérítés is elérhető.² De világszinten is több mint 100 különböző kikényszerítési rendszer működik. Az uniós kikényszerítési rendszer alapvetően adminisztratív, közigazgatási jellegű³ bírságokra épül. Tekintettel arra, hogy az EGK Szerződés hatálybalépésétől a közösségi, majd uniós versenyjogi kikényszerítési mechanizmus alapvető hatással volt a tagállami szabályozásokra, így nem meglepő, hogy a tagállamok szintjén is ez a modell érvényesült.

A versenyjogi közigazgatási jellegű szankciók hatással vannak a szankcióval címzett köre, jelen esetben a versenyjogi értelemben vett vállalkozásokra, azonban az ilyen jellegű szankciók hatáskörének korlátai könnyen azonosíthatók. Sem nem gondoskodik a tényleges személyi elkövetők felelősségre vonásáról, sem pedig a jogellenes magatartás miatt kárt szenvedettek kompenzálásáról. Hovatovább a korlátozott adminisztratív szankciók inherens korláttal rendelkeznek az elrettentő hatás vonatkozásában, hiszen lehetővé teszik a jogsértő magatartás pozitív és negatív hatásainak mérlegelését.

A büntetéselméletben jól azonosítható problémák csökkentése érdekében az Egyesült Államokban az antitröszt jog régóta hármasszankciórendszerrel működik (büntető-adminisztratív-magánjogi).

Jones és Sufrin összegzésében, lényegében 11 alapvető ok játszik szerepet abban, hogy az Egyesült Államokban a magánjogi jogérvényesítés játszik domináns szerepet⁴:

1. olyan szabályok, amelyek kifejezetten lehetővé teszik a kártérítést és a korlátozó intézkedéseket;
2. a háromszoros büntetés lehetősége;
3. az, hogy az alperesek egyetemlegesen felelnek a kárhoz való hozzájárulás mértékétől függetlenül a károkért;
4. a discovery szabályok széles körű alkalmazhatósága;
5. az ítéletek bizonyítékként való könnyű felhasználhatósága az alperesekkel szemben;
6. a perköltségek alperesi megtérítési kötelezettsége;
7. a csoportos keresetek lehetősége;
8. a sikerdíjak lehetősége;
9. a pereskedési szokások jellemzői;
10. az esküdtszéki bíráskodás; valamint

---

¹ Jelen műhelytanulmányt folyamatosan frissíti a szerző és jelentősebb változtatások esetén új számmal jelenik meg.

² Lásd bővebben K. N. Hylton, *Antitrust Enforcement Regimes - Fundamental Differences*, In R. D. Blair and D. D. Sokol (eds.), *The Oxford Handbook of International Antitrust Economics*, vol. 1, (Oxford 2015), pp. 17 - 32.

³ A Menarini ítélet óta erőteljesen megjelenik mind az elméletben, mind a gyakorlatban, büntetőjogias jellegű bírásgokról van szó alapjogi értelemben.

⁴ JONES, ALISON – B. E. SUFRIN: *EU competition law : text, cases, and materials*. Oxford, United Kingdom, Oxford University Press, 2014. p. 1085.

11. a közigazgatási hatóságok kevésbé domináns szerepe.

Az Európai Unióban a folyamatosan emelkedő bírságok ellenére is nő a felderített jogsértések száma, amely előrevetítette, hogy a szankciórendszer átgondolásra, esetleg bővítésre szorul. A számos kísérlet egyike e téren a folyamatban lévő szabályozás a magánjogi jogérvényesítés elterjesztése érdekében.⁵ Ebbe a folyamatban illeszkedik a csoportos keresetek lehetővé tétele az Egyesült Királyságban is.

Az Egyesült Királyságban a magánjogi jogérvényesítés nem előzmények nélküli, sőt egyenesen úttörőnek tekinthető számos tekintetben.

A Courage ügy

A Courage ügy⁶ az egész uniós jogalkalmazás továbbfejlesztése szempontjából kiemelt jelentőségű volt. Lényegében a magánjogi jogérvényesítés uniós jogi alapjainak különösen fontos állomása volt az ügy. Egészen az utóbbi időkig lényegében a versenyjogi jogérvényesítés magánjogi úton ritkaság volt Európában. A Courage ügy volt egyike az első jeleknek, miszerint a szabályok ilyentén kikényszerítése fontos szerepet fog játszani a jövő versenyjogi jogérvényesítési rendszerében. Ezen ügy teremtette meg ugyanis a kártérítési versenyjogi keresetek alapjait. Az ügyben két pub bérleti szerződése kapcsán kérdőjelezte meg Crehan úr, hogy köteles-e minimum sörmennyiséget vásárolni a Courage Ltd. vállalkozástól. Az alperes Crehan védekezésésként, úgymond „pajzsként” használta a EUMSZ 101. cikkét, hivatkozva a semmisség jogkövetkezményére.

Az angol bíróságok elsősorban az alperesnek kedveztek a jól ismert *ex turpi cause non oritur actio* és a *in pari delicto potior es consition defendentis* elvek követésével.

Előzetes döntéshozatali eljárás útján az ügy az Európai Bírósághoz került, amely számos fontos megállapítást tett, így:

„Először is emlékeztetni kell arra, hogy az EK-Szerződés olyan sajátos jogrendet hozott létre, amely a tagállamok jogrendszerébe illeszkedik, és kötelező bíróságaira nézve, amelynek alanyai nemcsak a tagállamok, hanem azok állampolgárai is, és a közösségi jog amellett, hogy a magánszemélyekre kötelezettségeket állapít meg, arra is szolgál, hogy számukra jogokat keletkeztessen, amelyek az őket megillető jogok összességének részévé válnak; e jogok nemcsak akkor keletkeznek, amikor a Szerződés ezeket kifejezetten előírja, hanem azokból a kötelezettségekből eredően is, amelyeket a Szerződés egyértelműen rögzít a magánszemélyek, a tagállamok és a közösségi intézmények számára [...] A verseny korlátozására vagy torzítására alkalmas szerződés vagy magatartás által okozott károk megtérítését illetően, először is emlékeztetni kell arra, hogy amint az állandó ítélkezési gyakorlatból is következik, a hatáskörükben eljárva közösségi jogi rendelkezéseket alkalmazó nemzeti bíróságoknak az a feladata, hogy teljes érvényesülést biztosítsanak ezeknek a szabályoknak, és védjék a közösségi jog által a magánszemélyekre ruházott jogokat [...]. [...] A Szerződés 85. cikkének teljes

---

⁵ Lásd az Európai Parlament és a Tanács 2014/104/EU irányelve (2014. november 26.) a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról, HL L 349., 2014.12.5., 1—19. o. Lásd még CSONGOR 2015

⁶ C-453/99. sz. Courage Ltd kontra Bernard Crehan és Bernard Crehan kontra Courage Ltd és társai ügyben 2001. szeptember 20.-án hozott ítélet [EBHT 2001. I-06297.o.] (továbbiakban: Courage ügy), valamint a nemzeti szinten folyó ügyek: Crehan v. Intntrepreneur CPC [2003] EWHC 1510 (Ch); Crehan v. Intntrepreneur CPC [2004] EWCA Civ 637, [2004] ECC 28, CA; Crehan v. Intntrepreneur Pub Co (CPC), 19 July 2006, [2007] 1 A.C. 333, HL.

érvényesülését és különösen az (1) bekezdésében megfogalmazott tilalom hatékony érvényesülését kockáztatná, ha nem igényelhetne bármely személy kártérítést olyan szerződés vagy magatartás által okozott kárért, amely alkalmas a verseny korlátozására vagy torzítására. Az ilyen jog lényegében megerősíti a közösségi versenyjogi szabályok hatékonyságát, és gyengíti azokat a gyakran rejtett megállapodásokat vagy gyakorlatokat, amelyek alkalmasak arra, hogy a versenyt korlátozzák vagy torzítsák. Ebből a szempontból a nemzeti bíróságok előtti kártérítési keresetek jelentősen hozzájárulhatnak a Közösségen belüli hatékony verseny fenntartásához.

[...] a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság által figyelembe vehető elemek közül meg kell említeni a felek jogi és gazdasági hátterét, valamint – ahogy azt az Egyesült Királyság Kormánya jogosan felveti – a szerződésben részt vevő felek alkuerejét és magatartását. Az említett bíróság feladata különösen annak vizsgálata, hogy az a fél, aki a verseny korlátozására vagy torzítására alkalmas szerződés megkötéséből eredő károsodásra hivatkozik, a másik félhez képest olyan kiszolgáltatott helyzetben volt-e, amely komolyan veszélyeztette vagy megszüntette a szerződés záradékairól való tárgyalási szabadságát és azt a lehetőségét, hogy a kárt elhárítsa, vagy annak mértékét enyhítse, különösen azzal, hogy megfelelő időben élhessen a rendelkezésére álló jogorvoslati eszközökkel.”⁷

Jól felismerhető az Európai Bíróság két alapvető jelentőségű elve, miszerint biztosítani kell a versenyszabályok hatékony érvényesülését, valamint, hogy a jogérvényesítési szempontból gyengébb fél előnyben részesülhet a hatékony kikényszerítés érdekében. Az uniós versenyjog jelenlegi helyzetében jól látható, hogy a kikényszerítési mechanizmus messze elmarad a potenciáljától, hiszen az Európai Bizottság lényegében az engedékenységi politika által okozott *ügycunamival* van elfoglalva, így *ex officio* kartellfelderítésre ideje lényegében nem marad.

A Replica Football Kit ügy

A mai angol jogérvényesítési tájkép második legjelentősebb ügyének talán a Replica Football Kit ügy⁸ tekinthető. Az ügyben érintett kartell megállapodás vonatkozásában egyértelművé vált az opt-in rendszer nehezen kezelhetősége. Az OFT döntését követően a Which? fogyasztóvédelmi szervezet keresetet indított⁹, azonban végül peren kívüli egyességgel zárult az eljárás.

A szabályozás alapjai

A Consumer Rights Act (CRA) hatálybalépésével bővült a Competition Appeal Tribunal (CAT) hatásköre magánjogi jogérvényesítések vonatkozásában. Míg a CAT korábban kizárólag follow-on kereseteket tárgyalhatott, addig az új szabályozással lehetővé vált, hogy önálló kártérítési kereseteket is tárgyaljon versenyügyekben. Ezzel részben versengő hatásköröket kapott a High Courttal. A CAT 2015. október 1. napjával új eljárási szabályokat vezetett be.¹⁰

A csoportos keresetek esetén kártérítési iránti igényt reprezentatív felperes érvényesít, aki a felperesek bizonyos kategóriáját képviseli. E tekintetben opt-in és opt-out rendszereket is ismerünk. A CRA jelentősen módosította a Competition Act 1998 47B. cikkét. Míg korábban

⁷ Lásd bővebben Courage ügy 19 – 33. bekezdések.

⁸ JJB Sports plc v. Office of Fair Trading and Allsports Limited v. Office of Fair Trading [2004] CAT 17.

⁹ Case 1078/7/9/07 Consumers' Association c JJB Sports.

¹⁰ Competition Appeal Tribunal Rules 2015.

is volt lehetőség csoportos keresetekre fogyasztói érdekképviselői szervezetek számára¹¹, addig az új szabályozás mind opt-in, mind opt-out rendszerben megengedi a CAT jóváhagyásával, hogy megjelölt személy reprezentatív felperesként keresetet terjesszen elő. Az opt-out esetén a szabályozás lényegében lehetővé teszi, hogy az érintett személyi kört ne kelljen személyenként meghatározni.

A szabályok az Egyesült Királyság, vagy az Európai Unió versenyszabályainak megsértése esetén teszi lehetővé az új szabályok alkalmazását és akár opt-out, akár opt-in alapú keresetek benyújtását.

A CAT új szabályai a CRA újításait is átvezetik az alábbiak szerint. Bármely személy keresetet nyújthat be a CAT-hez aki egy felperesi csoportot szándékozik képviselni. Ezt a CAT megvizsgálja és csoportos keresetként akkor folytatódhat az eljárás, amennyiben a bíróság végzést hoz a csoportos keresetről (collective proceedings order, továbbiakban: CPO). Ez akkor történhet meg, ha a bíróság szerint a felperes alkalmas arra, hogy csoportos keresetben képviselje a további személyeket, és ha a kereset azonos, hasonló vagy kapcsolódó ténybeli és jogi kérdést vet fel. Ekkor a CPO keretében a CAT feljogosítja a képviselőt csoportos képviseletre, meghatározza az alpereseket, rögzíti a csoport tagjainak jellemzőit, valamint a kereseti kérelmeket, a kereset opt-in vagy opt-out jellegét és a kapcsolódó eljárásokat és határidőket, és végezetül elrendeli a tagok értesítése érdekében a közzétételt. Ezt követően az eljárás alapvetően egy magánjogi kártérítési keresetként folytatódik.

Az új szabályozás korlátozott opt-out és kiterjesztett opt-in alapú pereskedést tesz lehetővé. Az új szabályozást megelőzően is volt lehetőség arra, hogy a CAT opt-in alapú ügyekben eljárjon kijelölt fogyasztóvédelmi szervezetek estén, de opt-out alapú ügyek nem voltak lehetségesek. A gyakorlati tapasztalatok alapján az opt-in rendszer – mivel nem éltek vele – nem volt sikeresnek tekinthető, sőt akár kudarcnak is nevezhetjük. A kiterjesztett opt-in alapú pereskedés azt jelenti, hogy a potenciális felperesek személye jelentősen szélesedett, hiszen már nem csak kijelölt fogyasztóvédelmi szervezetek lehetnek ebben a pozícióban, feltéve, ha tisztességesen és megfelelően tudják reprezentálni a csoport értekeit. A korlátozott opt-out rendszer pedig azt jelenti, hogy az Egyesült Királyságban honos felperesek automatikusan érintettek a perben, kivéve, ha kizsardódnak abból a CAT által meghatározottak szerint. A nem Egyesült Királyságban honos személyek is részt vehetnek felperesi oldalon, de részükről aktív opt-in szükséges.

Az opt-out alapú keresetek esetében a CAT nem köteles vizsgálni, hogy az egyes perben érintett személyek mekkora kártérítésre jogosultak, hanem az egész csoport javára egységesen kerül a kártérítés meghatározásra, amelyet főszabályként a reprezentáns felperesnek kell megfizetni, de a CAT elveket is meghatározhat a személyek közötti felosztásra vonatkozóan. Az opt-in keresetek esetén ez a lehetőség szintén fennáll, de nem szükségszerű lehetőség. Egyik esetben sincs azonban lehetőség büntető kártérítés megítélésére. A bíróság azt is megállapíthatja továbbá, hogy ha a megítélt kártérítésért meghatározott időn belül nem jelentkeznek, akkor az a felperes képviselő által felhasználható az eljárással kapcsolatos költségekre. Ezt követően bármely megmaradó összeget jótékony célra kell felhasználni, a tanulmány írásának pillanatában az Access to Justice Foundation javára kell felajánlani.

---

¹¹ Vö. pl. CARLIDGE, H. – L. DAVIES: UK Consumer Rights Act 2015: Reforms to private enforcement of competition law (2015) 4 Compliance and Risk 2. 3. o.

Az opt-out eljárások esetében, ha a felperes egyezséget kíván kötni, akkor az alperes(ekkel) egyetemben a CAT-tól engedélyt kell kérniük. A CAT ezt olyan esetben engedélyezheti, amennyiben a javasolt egyezség igazságos és ésszerű. Az egyezség a csoport minden tagjára vonatkozóan kötelező lesz azokat leszámítva, akik éltek az opt-out lehetőségével, akár az egyezség alól is megtehetvén ezt. Az opt-in eljárások esetében egyszerűbb az eljárás, de ez esetben is a CAT engedélyre van szükség, ha az az opt-in határidejét megelőzően lenne.

Amennyiben a csoportos per még nincs olyan szakaszban, hogy benyújtották volna a keresetet, vagy a CAT még nem bocsátotta ki a CPO-t, akkor csoportos egyezségi végzés kérhető a bíróságtól.

Minden pereskedés, illetve perjogi rendszer egyik kulcskérdése a perköltségek viselésére vonatkozó szabályozás. A csoportos igényérvényesítést támogatja az a szabály, miszerint a vesztes fizet minden költséget, ami jelen esetben azzal a korlátozással él, hogy a csoport más tagjaira nem hárítható át a perköltség.

Az opt-out perek esetén nincs lehetőség továbbra sem az amerikai rendszerből ismert sikerdíjakra (contingency fee), míg opt-in perek esetén ennek akadályja nincs. Főszabályként tehát az ügyvédek nem részesedhetnek majd a megítélt kártérítésből, leszámítva azt a lehetőséget, hogy a csoportot képviselő felperes költségeire fordítható a CAT rendelkezései szerint a kártérítés azon része, amelyért nem jelentkezett egyetlen csoporttag sem.

Az első opt-out ügyek

Az NCRQ Limited gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt indított pert, mivel az Institution of Occupational Safety and Health megtagadta a képzésének akkreditációját. A felperes kérte, hogy gyorsított eljárásban tárgyalják az ügyet, azonban röviddel a meghallgatások előtt egyezség született a CAT előtt. A felperes állítása szerint a gyorsított eljárás nagy könnyebbség volt számukra, hiszen anélkül nem tudták volna állni a perköltségeket.¹²

2016 márciusában megindult az Egyesült Királyság első opt-out ügye, amelyben egy nyugdíjas szövetség (National Pensioners Convention) kártérítést követel az idős emberek számára gyártott motoros eszközök gyártójától (Pride Mobility Products).¹³ Az OFT (ma: Competition and Markets Authority) 2014-ben úgy döntött, hogy a gyártó megsértette a versenyjogi szabályokat, amikor is megtiltotta az ajánlott ár alatti reklámokat a termékei esetén.¹⁴ Az ügy még nem került a CAT elé, de 2016. májusában az amerikai rendszerből ismert hirdetések útján keresték a csoporttagokat.¹⁵

---

¹² Sonya Lalli, First fast-track applicant settles at CAT, Global Competition Review, 13 January 2016.

<http://goo.gl/RLthM3>

¹³ Lásd még 'Leigh Day launches first UK class action on behalf of pensioner association'

<https://www.leighday.co.uk/News/News-2016/March-2016/Leigh-Day-launch-first-UK-class-action-on-behalf-o>.

¹⁴ Mobility scooters supplied by Pride Mobility Products Limited: prohibition on online advertising of prices below Pride's RRP, OFT, CE/9578-12.

¹⁵ Lásd pl. <https://www.narpowestmidlands.org/branch/birmingham/news/1421> és

<http://www.narpo.org/index.php/notices.html> és <https://www.leighday.co.uk/Asserting-your-rights/Competition-law-class-actions/Pride-mobility>.

Értékelés

Az új szabályok működőképessége, de leginkább, hogy betölti-e a célját, csak kellő idő elteltével ítéltető meg. Az első ügy, amely már az új rendszer alapján indult azonnal bírósági egyezséggel zárult.¹⁶

A szabályozás bevezetésének egyik kormányzati célja az volt, hogy a pereskedés költségeit csökkentse és gyorsítsa az eljárásokat amellet, hogy a fogyasztók számára könnyebbé válik az igények érvényesítése.

Annak érdekében, hogy az amerikai rendszer túlkapasait elkerüljék, az angol jogalkotó elsősorban a CAT-et ruházta fel szigorú ellenőrzési és engedélyezési jogosítványokkal. Ismerően a bíróság eddigi gyakorlatát ez igencsak megalapozott bizalom a jogalkotó részéről, hiszen az egyik legszínvonalasabb európai versenyjogi gyakorlatot e bíróság folytatja.

Az új rendszer egyik kulcs momentuma a csoportok meghatározása, így ez a kérdés várhatóan a pereskedések során kiemelt szerepet fog kapni az amerikai rendszerhez hasonlóan.

Bár jelentősen bővült az opt-out keresetek megindításának lehetősége, azonban a rendszerszintű alapállás továbbra is az opt-in jellegű keresetek.

A költségek megosztása, továbbá a megítélt kártérítés elosztása kétségtelenül tisztességes alapokon áll, azonban éppen talán emiatt, még kérdéses mennyire váltja be a rendszer a hozzá fűzött reményeket. Amennyiben ugyanis nincs sikerdíj, továbbá ha ügyvédi irodák, szakosodott társaságok vagy érdekképviseleti szervek kis eséllyel lehetnek reprezentánsok, akkor az érintett fogyasztók közül keveseknek érdeke felvállalni a pereskedést. Vegyük csak a költségeket figyelembe. A pert vivő felperes felel peresztesség esetén a költségekért és az nem hárítható át a csoport más tagjaira. Ugyanakkor pernyertesség esetén a költségeit leszámítva lényegében anyagi előnyhöz nem tud jutni. Így a kockázatvállalási hajlandóság várhatóan alacsony mértéket ölt majd.

A legújabb tapasztalatok alapján az opt-in keresetek – főleg a kis perértékű ügyek esetén – nem érik el a kívánt hatást, így elsősorban az opt-out kereseteket célszerű előnyben részesíteni.¹⁷ Ahogy Waller fogalmazott, „a legtöbb embert egyszerűen nem érdekli. [...] Nem küldenek e-mailt, nem fognak kitölteni űrlapokat; nem tartanak meg 20, 30, 50 vagy akár 2000 fontos bizonylatokat, még ha ez furcsa is.”¹⁸ Ennek fényében az angol szabályozás biztosan érdekes táptalaja a kísérletezésnek.

---

¹⁶ NCRQ Limited and Institution of Occupational Safety and Health, 1242/5/7/15(IN) and 1243/5/7/15.

¹⁷ Lásd pl. WALLER, S. W. – O. POPAL: The Fall and Rise of the Antitrust Class Action. World Competition: Law and Economics Review, 2016.

¹⁸ Spencer W. Waller, 'Opt-out regimes necessary for effective enforcement of small claims' Global Competition Review, 6 May 2016, <http://globalcompetitionreview.com/news/article/41010/weber-waller-opt-out-regimes-necessary-effective-enforcement-small-claims/>.